

Christina Viragh

AZ ÉJ FEJEDELME

NÁDAS PÉTER SZÜLETÉSNAPJÁRA

Október van, holott úgy volt, hogy a nyári napfordulóra meghal, nem tudta, miért, de egy-két héttel előtte ezt gondolta, sőt, talán már május végén, már huszonegyedikén is, amikor a hűvös napok után hirtelen felmelegedett.

Most is meleg van, októberhez képest nagyon meleg, talán ez dobja fel a 116-os sofőrjét annyira, hogy az Attila utcától fogva idegenvezetővé változik át, nézzék jobbra, mondja a mikrofonba, ezt a szecessziós ékszert, a Gresham palotát. A Roosevelttől a Lánchíd adatai jönnek, az épülés éve, a hossza, a felfüggesztés szerkezeti megoldása, tonnatartalom, a Várhoz felkanyarodva pedig egy botanikai csodára, egy virágzó gesztenyefára mutat.

Péntekre húsz fokkal esik vissza a hőmérséklet, úgy érzi majd, hogy a nedves, hűvös levegő felerősíti a Krisztinavárosban a szirénákat. Ott fog állni az Uri utcában, s azt kérdi magától, miért nem halt meg a nyári napfordulóra, majd azonnal korrigálja magát, ki mondja ezt. Ki mondja, hogy nem halt meg, és most halott, vagy feltámadt, vagy, ami még jobban hangzik, hogy egyszerre halott és eleven. Igen, belemondja az Uri utcai esőbe, egyszerre vagyunk holtak és elevenek. És a gondolat ismerősebbnek tűnik majd, mint bármi más. Derűsebben, mint az elmúlt meleg napokban, indul a Szentháromság térre, hogy egy hallgató 116-ossal átmenjen a belvárosba.

És izgatottan jöjjön vissza, gyalog a Lánchídon, gyalog fel a Hunyadi János utcán, a busz megszakításokkal közlekedik, ezen a júniusi estén meg sehogyan sem. Ne rohanj annyira, kiált messze elmaradva mögötte Róza. De ő rohan, mert izgatott. Ma van a nyári napforduló, ez a leghosszabb nap a halála napja, de nem ezért izgatott. Az ember nem izgatottan hal meg, ezt tudja, de azt mondták, tűzijáték lesz. A hegy másik oldalán, a Krisztinaváros fölött. Ne rohanj, úgymint túl világos van még, kiált utána Róza, aki nem tudja, hogy ő tűzvarázsban fog meghalni. Ebben a tűzvarázs szóban fog meghalni, ez lesz körülötte sötétben, naftalinszagban, és ez veszi majd holtan magához. Róza nem hisz benne, már három éve is úgy volt, hogy lesz tűzijáték a nyári napfordulóra, ne légy csalódott, ha most se lesz belőle semmi, mondta. De, lesz, beszélük. Hol beszélük. Mondták. Ki mondta és hol. Az óvodában. Netán a Takács néni mondta, vagy az a te híres Pistid? Nem tudja már, honnan tudna ilyen részleteket, amikor jelen van a tűzvarázs szó, a felkészülés a halálra, a halál sötétben tagolt tere. Mások is felfele tartanak a hegyre, hát persze, gondolja Róza, ha nem megy a busz, de feltűnik neki, mennyien vannak, mit akar ez a sok ember este kilenc körül a Várban. Hol a Kristóf. Két kanyar közt levágta az utat, s most fentről nézi a tágas júniusi égbolt alatt hallgató várost. A többség az emelkedőt

is hallgatagon mássza meg, csak lenn beszélgetnek hárman, hallani a mormogást. Az ő halotti imája, áll és vár, az emberek elmennek mellette. Itt van Róza is, ki kísérje el erre az útra, ha nem ő. Na végre itt vagy, mondja Kristófnak lihegve, add a kezed, mostantól normális tempóban megyünk, mert még megizzadsz és megbetegszel nekem. A három beszélgető is elhúz mellettük, ha nincsen, mondja az egyik, akkor is legalább megint voltam a Várban, utoljára akkor voltam fenn, amikor robbantották a hidakat, végig ott ültem. Látod, mondja Rózának Kristóf, lesz tűzijáték. Róza megvonja a vállát.

Fent az emberek szétszélednek a Fortuna utca, Tárnok utca, Tóth Árpád sétány irányába. Ezek itt laknak, gondolja Róza, vagy mi ez, gondolja kicsit később, amikor Kristóffal a még mindig túl világos utcákon járkálnak, és azok jönnek szembe velük, akiket felfele jövet már láttak. A magas vékony ősz hajú nő az alacsonyabb, kékszemű, intenzív tekintetű férfival.

Mit akarnak ezek.

Még később, az égbolt most végre tintakék, nem csupán kettesben állnak a hátsó bástya mellvédjénél, többen is csoportosulnak, talán nem mindenki, akivel együtt jöttek, de egyesével vagy csoportokban, végig az egész sétányon. Kristóf látja, mert fenn áll a mellvéden, Róza a combjánál fogva tartja. Lenn, a Krisztinavárosban két autót lát, ott van két autó, mondja izgatottan, látja, ahogy a hátsó piros lámpák eltűnnek a tintakékben. Jelzés, hogy kezdődik a tűzijáték. Két autó, mondja Róza csodálkozást mimelve, na, legalább van valami hasznod ebből a kirándulásból, de őt már nem érdeklik se az autók, se az, amit Róza mond, most, hogy kezdődik, minden lenyugodott, elcsendesült benne. Leül a mellvédre, lógatja a lábát a lejtő fölött, kalimpál. Róza is leül, lába a sétányon, szemben a Nőegylet utca, s felsőkarjánál fogva tartja Kristóft.

Tizenegykor Kristóf végignyúlva fekszik a mellvéden, felső teste Róza ölében. Segíthetek magának a gyerekekkel, mondja valaki, mire felébred. Halott vagyok, mondja, de Róza nem hallja vagy nem akarja hallani. Nagyon kedves, köszönöm, az Uri utcában vannak ismerőseink, náluk éjszakázunk. Abban a házban, amely előtt ötven évvel később áll majd a túl meleg, aztán túl hideg októberben, azon az estén nem volt áram, Janka néni gyertyával a kezében jött szembe a lépcsőn, nincs tűzijáték, mondta olyan szeretetteljes sajnálkozással, ami csak az ötvenes évek Magyarorszá-gában volt lehetséges.

De akkor hogy lehetek halott, gondolta Kristóf, aztán eszébe jutott, hogy a tűzijáték csak ráadás lett volna, a nyári napforduló volt a halála napja, akárhogy is. És a gyertya, amellyel Janka néni ment föl a lépcsőn a sötétben, balra, a rövid gangon a lakás még sötétebb folyosója felé, épp megerősíthette volna ezt a tényt, amikor hirtelen felgyulladt a villany. Na hálistennek, mondta Janka néni és Róza egyszerre. Ez volt az utolsó előtti mondat, amit hallott. Az utolsó pedig, amikor már a két első szobából a jobb oldaliban feküdt a heverőn, hogy Janka néni azt mondta, félretettem a gyereknek reggelire egy kis körözöttet.

Ezután következett az éjszaka, és az álom, amit nem felejt el, amíg él. Az álom úgy volt, hogy sokáig nem hallott, nem látott semmit, csak a sötétség volt körülötte.

Az arcát egy légáramlat érintette, ebből arra következtetett, hogy nyilván a térben mozog, útban valahová. Útban vagyunk valahová, mondta magának, s nem volt világos előtte, miért mondta, hogy vagyunk, miközben egyedül van. A térben az első változás egy szag volt. Mi ez a szag, kérdezte magától. A nagypolgári zsidó nagymamája tyúkólja jutott az eszébe, aki a Széher úti villa kertjében a nehéz időkben csirkéket nevelt. Az a bizonyos felmelegített tollszag. Emellett egy édes buja illat, ami szintén ismerős volt, ez is valahogy a nagymama kertjéhez kapcsolódott. Ehhez lehet, gondolta, elfelejtette az ígét, közelíteni, gondolta volna. Hogy a szagot megközelíti, hogy most célja van ebben a térben. Aztán ezt elfelejtette, a szag minden irányból áramlott, maga a tér volt a cél, és már azt se tudta, mozog-e még. Már csak a légáramlat volt és az a mindentől független gondolat, hogy valamit el kéne érni. Mikor látjuk meg, gondolta Kristóf.

Már látjuk.

Tényleg, fönn a sötétben tintakék lyuk. A csirkeszag intenzívebbé vált. Ő az, gondolta Kristóf. Ki az az ő. Ő. Őt kell megközelíteni. Ha sír, erős lesz a szaga és azért sír, mert erős a szaga. Őt nem látni. Lyukakat látni a sötétben. Mikor lettek ilyen sokan. Kristóf sajnálja, hogy elszalasztotta keletkezésük pillanatát. Már megint nincsenek. Mert a pillanatot, gondolja Kristóf. Itt is ki kell egészíteni: elszalasztottam. A sajnálkozás kitölti a teret, csirkeszaga van. Hol az édes buja illat. De kár, gondolja Kristóf. A sötétségben újra felragyognak a lyukak. Néhány tintakék, néhány azúrkék, néhány zöldes, egy nagy vörösbarnát pedig szaturnusz-gyűrű vesz körül.

A tűzvarázs.

Még jó, hogy végre észreveszed, gondolja Kristóf olyan szarkasztikusan, ahogyan egy öt éves gyerek nem beszél magával, mint tudja, mert énje korfüggetlen részével tudja. Megint sötét van. A tollszag most nem olyan erős. Csak amikor kigyullad, akkor olyan erős, gondolja Kristóf.

Ki az, aki kigyullad.

Ő, az éj fejedelme, saját maga hasonmása, ő a csillagdudorral. Maga mondta magáról. Sajnálkozva. Mert minek mondaná, látszik. Semmi sem látszik, sötét van. De a sajnálkozás újra kitölti a teret, újra ott a csirkeszag és a másik, az édes, buja illat is megjelent. Most kéne látnunk őt, de csak a lyukak ragyognak fel. Néhányat villannak, mind egyszerre, aztán semmi. Ez az, gondolja Kristóf, ez volt a csúc, a zárókép.

Kár, gondolja sajnálkozva a tér. Ennek ellenére közelíteni hozzá.

Ott. Nézd csak.

Mi volt ez.

Messze, a sajnálkozás csirkeszagában egyszerre csak felragyogott. Egyetlen pillanatra látható ő, a fejedelem megosztott birodalma tört koronájával. A tér mondja róla. Kristóf próbál gyorsabban menni, a lyukak fémes csapódással újra megjelennek, lüktetnek, jelen vannak, láthatók. És mégis sötét van, gondolja Kristóf, és valaminek nekimegy. Kemény, de nem fáj. Már tudja, mi az. A fölösleges oszlop, ami megy az ember előtt, hogy hozzá vezesse, de szükségtelen, gondolja Kristóf, mert csak lefékez. Aki gyors, nekimegy. A lüktető lyukak kialszanak, a sötétség csirkeszagból áll. Most, gondolja Kristóf.

Igen, most.

Ő, az éj fejedelme különböző helyeken ragyog fel egyszerre, itt-ott fordítva, fejjel lefele. Ez az átkozott oszlop, hogy nem enged előre haladni. Kristóf próbál leállni, de az se megy, ott az oszlop szívása, ami könyörtelenül hozzá vezet. Mikor, ha nem most, gondolja Kristóf. De már nincs itt semmi, csak a sajnálkozó csirkeszag. Sose fogjuk látni őt, mi, akik lélekkel keressük. Túl patetikus, gondolja Kristóf korfügetlen énje.

Elegendő, gondolja, egy félfordulat.

Ott ül.

Átellenben a trónja előtt az oszlop, az is látható. Diszkrét foszforeszkálással jelzi, hogy eleven. Fenn és lenn kiterjed az űrbe. Ilyen ez az oszlop, száraz, meleg kigyóbőre alatt lüktetnek a nedvek, tedd rá a kezed, még tovább nő. De Kristóf nem tudja mozgatni a karját. Mert az éj fejedelme nem akarja. Azt akarja, hogy rá figyeljenek, pettyes tollazatára, amelyről azt állítja, párducprém. Pedig bomló tollazat, amely pusztulásában részleteket hagy szabadon, innen származnak a sötétségben a kék, zöld, vörösesbarna lyukak, gondolja Kristóf ujjongva, ez az igazi tűzvarázs.

És nem én halok meg, hanem ő, aki halott.

Ami nem jelenti azt, hogy nem él.

Ez az, amit annyira sajnál. Hogy nem tud feloldódni záróképpé, a sötétséget át pettyező tűzvarázssá, térbe kiröpített tollazata galaxisává. Nem baj, mondja Kristóf, így is szép a tűzijáték.

Az éj fejedelme csirkeszaggal válaszol, talán nem csak sajnálkozásból, hanem mert nincsen más nyelve. De hiszen két feje van, miért nem beszélnek azok. Nem, mondja Kristóf korfügetlen énje, azoktól ne várj semmit, azok a fejek nem ő, láthatod, a teste fölött lebegnek. Igen, gondolja Kristóf, soha meg nem valósult tervek, lebegnek, mert abban bíznak, hogy dönt, milyen formát ölt, majomember lesz vagy majommadár. De ezt elfelejthetik, gondolja Kristóf, a trónja valójában rekesz, és a kéz, amelyet egyszer növesztett magának, hogy kinyúljon, azonnal fáva változott. Nem lesz ebből soha más, mint ez a halom tűzvarázstollazat.

Erős csirkeszag mellett újra teljes lesz a sötétség. Vége, gondolja Kristóf, mehetsz. De ott van még a szaga, hátha még egyszer megmutatkozik. Nem, vége a tűzijátéknak, nemsokára megvirrad. Nem látod, ahogy nagyanyád szórja a naftalin golyókat, hogy elfedjék a csirkeszagot, ez nem a te dolgod, menj. Kristóf szagtalan sötétségen megy át, s egyszerre csak újra ott van az édes, buja illat. Akkor ebben még egyszer megmutatkozik. Nem, Kristóf, ez egy júniusi éj, virágozik a jázmin, még itt a Várban is hullámokban árad az illata.

Ja vagy úgy. A jázmin.

Ez volt az utolsó, amit mondott, utána, erre is emlékszik ötven évvel később októberben, már csak hangokat hallott.

Janka néni: De biztos nem ma.

Róza és egy idegen férfihang egyidejűleg: De, persze hogy ma.

Mi lehetett ma, gondolja Kristóf októberben.

Ez az, amit nem tudunk, mert bármik vagyunk, nem ébredtünk még fel teljesen.

Még körülvesz bennünket a csirke-és jázminszagú éj, és folytonosan azt érezzük, hogy mást teszünk, mint amit teszünk. Mert még mindig arra várunk, hogy az éj szegény duplafejedelme berobbanjon a sötétségbe. Akkor lenne ma. Felébredhetnénk, ehetnénk körözöttet és gondtalanul kezdhethetnénk a nyarat, nem törődve azzal, hogy elmúlt-e már, és azzal sem, hogy elevenek vagyunk-e vagy holtak.

Hajós Gabriella fordítása